

Część I. Rozumienie czytanego tekstu

CZAS MISTRZÓW

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przyjąć różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając prace ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Punkty	
		maks.	częstk.
1.	Np.: - konsekwentne stosowanie czasu teraźniejszego - operowanie kontrastami [(<i>choć to tylko (dla niego aż) kilka kroków</i>); <i>Zwycięstwo! – Rozpacz, tragedia!</i>] - składnia nacechowana emocjonalnie: o wykrzyknienia o zdania zakończone wielokropkiem o zdania krótkie, wyraziste o nagromadzenie w zdaniu czasowników powodujące dynamikę wypowiedzi - obrazowość języka, np. zwrotów, wyrażeń, zdań - wyraziste epitety (<i>na oczach tłumów, ostatkiem energii, publiczność zrywa się z miejsc, upragnioną granicę</i>)	3	1,2
2.	Np.: - są elementem tradycji - są pomostem między starożytnością a współczesnością - inspirują twórczość artystyczną (teraz i w przeszłości) - są tematem konkursów sztuki - zwycięstwo na olimpiadzie, i teraz i w starożytności, wynosi zawodnika ponad przeciętność	1	0
3.	Czteroletni okres pomiędzy igrzyskami olimpijskimi będący w starożytności miarą czasu.	1	0
4.	Motywacja oddziałuje zarówno na formę fizyczną, jak i psychiczną sportowca. Od świadomości tego zależą przygotowania zawodnika i jego sukces.	2 (0 lub 2)	0
5	Funkcję metafory. Funkcję cytatu.	2	1
6.	Np.: - uzupełniają się - dotyczą tego samego tematu - każdy następny akapit rozwija treści poprzedniego - stanowią treściową całość	1	0
7.	Np.: - powtarzanie określonych czynności przez długi czas - zabiegi umożliwiające skupienie – zrozumiałe jedynie dla wtajemniczonych (zawodnika i trenera) - wzorzec postępowania (dieta, sen, relacje z ludźmi)	2	1
8.	Np.: Różnica dotyczy ilości czasu potrzebnego do koncentracji i rodzaju czynności wykonywanych przez zawodnika przed startem.	1	1

9.	Sparaliżował go lęk dotyczący ewentualnych ocen jego ostatniego strzału.	1	0
10.	Np.: - zdystansowanie się do nieudanego wcześniej startu - zrozumienie, że są sprawy ważniejsze od sportu (np. rodzina) - zrozumienie, że dla najbliższych ważna jest ona sama, a nie jej osiągnięcia - odrzucenie złych myśli i przygnębienia - ujrzenie wcześniejszej porażki we właściwych proporcjach - chęć dalszej walki i udowodnienia, że się jest w czołówce - pełna mobilizacja i koncentracja na nowym zadaniu - zdobycie złotego medalu olimpijskiego	1	0
11.	Np.: - całkowite skupienie na wykonywanej czynności - kontrola nad ciałem i umysłem - koncentracja na teraźniejszości - wewnętrzny spokój	1	0
12.	Łączy je dążenie do harmonii (jedności) ducha i ciała. [<i>kalokagatia</i> – oznaczająca doskonałość duchową i cielesną, to ideał, do którego się dąży; <i>flow</i> – to stan bliski tej doskonałości, kiedy człowiek osiąga pełną harmonię ducha i ciała oraz kontrolę nad tymi sferami.]	1	0
13.	Np.: - O wynikach na zawodach olimpijskich w równym stopniu decyduje forma fizyczna jak i forma psychiczna zawodnika. - Przygotowanie do igrzysk to troska o kondycję fizyczną i zabiegi wzmacniające psychikę zawodnika. - Zwycięstwo zawodnikowi zapewnia wejście w stan <i>flow</i> – jedności tego, co fizyczne i duchowe.	2	1
14.	C.	1	0
ŁĄCZNIE		20	

Część II. Tworzenie tekstu własnegoTemat 1. **Dwie postawy człowieka wobec Boga i Jego dzieła.****Porównaj pieśń Jana Kochanowskiego *Czego chcesz od nas, Panie...* i Hymn Juliusza Słowackiego. Zwróć uwagę na nastrój obydwu utworów.****I. ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie 25 punktów)**

	Punktacja
1. Określenie podmiotu mówiącego, np.:	0-4
„ <i>Czego chcesz od nas, Panie...</i> ”	(2)
a. podmiot zbiorowy przemawiający w imieniu zbiorowości,	
b. wierni Bogu ludzie wyrażający swe uczucia w dziękczynnej pieśni,	
c. człowiek afirmujący życie,	
<i>Smutno mi...</i>	(2)
d. podmiot jednostkowy; pielgrzym, wygnaniec,	
e. indywidualista (egocentryk) postrzegający świat podmiotowo,	
f. człowiek pozbawiony nadziei na lepsze jutro.	
2. Określenie uczuć i postaw podmiotu mówiącego, np.:	0 - 6
„ <i>Czego chcesz od nas, Panie...</i> ”	(3)
a. wdzięczność dla Boga – Stwórcy,	

- b. wyznanie wiary (podporządkowanie człowieka Bogu),
- c. poczucie małości człowieka wobec doskonałości świata,
- d. uwielbienie dla Boga – artysty,
- e. radość życia,
 Smutno mi... (3)
- f. zachwyt nad pięknem świata,
- g. poczucie osamotnienia i zagubienia,
- h. przekonanie, że Bóg nie go opuścił (podczas gdy ludzie to zrobili),
- i. ufność wobec Boga – wyjawienie samotności i niepokoju tylko przed Bogiem (skrywanie uczuć przed innymi),
- j. cierpienie z powodu opuszczenia ojczyzny, do której nie wróci,
- k. bolesne wspomnienia wywołane skojarzeniem z polskim krajobrazem,
- l. poczucie nicości i marności człowieka wobec doskonałości świata (dzieła Boskiego),
- m. poczucie wspólnoty losu z innymi ludźmi w obliczu śmierci i przemijania,
- n. smutek.

3. Charakterystyka świata – Boskiego dzieła, np.: 0 - 6
 „Czego chcesz od nas, Panie...” (3)

- a. piękny, pełen ładu i harmonii,
- b. doskonały jak dzieło sztuki (np. architektura sklepienia niebieskiego, uhaftowanego gwiazdami, podkreślenie walorów estetycznych darów pór roku),
- c. spokojny, pełen optymizmu i bliskości (np. obraz zwierząt biorących pożywienie z rąk Boga),
- d. barwny, oddziałujący na wyobraźnię,
 „Smutno mi...” (3)
- e. ogromny i bezkresny (obraz statku zagubionego na pustkowiu morza),
- f. piękny (obraz morza błyszczącego w promieniach zachodzącego słońca),
- g. obcy (wizja grobu na obczyźnie),
- h. doskonały,
- i. wieczny (świadomość przemijania człowieka).

4. Dostrzeżenie różnic, np.: 0 - 3

- a. nastrój: radość, optymizm – smutek, gorycz, niepokój,
- b. charakter wypowiedzi: pieśń o charakterze modlitewno – dziękczynnym, wypowiedź jednostki skupionej na swoich uczuciach,
- c. charakter refleksji: optymistyczna wiara w przyszłość wynikająca z przekonania o opiece Boskiej – smutna refleksja o ludzkiej egzystencji, w której pewna jest tylko Opatrzność.

5. Dostrzeżenie podobieństw, np.: 0 - 3

- a. gatunek literacki,
- b. adresat wypowiedzi – Bóg,
- c. apostroficzny charakter utworów,
- d. ukazanie piękna świata – Boskiego tworu,
- e. uroczysty, podniosły ton.

6. Podsumowanie 0 - 3

pełne, np.: dostrzeżenie różnic i podobieństw w ukazaniu postaw człowieka wobec Boga i świata oraz odmiennego nastroju i charakteru wypowiedzi poetów (pieśń błagalno-dziękczynna Kochanowskiego i elegijno – refleksyjna Słowackiego), wynikających z podstawowych kontekstów utworów. (3)

częściowe, np.: dostrzeżenie różnic i podobieństw pomiędzy utworami tylko w zakresie ich tematyki i nastroju (2)

próba podsumowania, np.: sprowadzenie wniosku do stwierdzenia, że utwory różnią się od siebie nastrojem. (1)

Temat 2. **Fabryki, huty, kopalnie w oczach Stefana Żeromskiego – nowoczesność i postęp czy piekło dla pracujących tam ludzi? Odpowiedz na pytanie, analizując załączone fragmenty *Ludzi bezdomnych* oraz wykorzystując znajomość całości powieści. Zwróć szczególną uwagę na opisy maszyn i pracujących robotników.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie 25 punktów)

Punktacja

Analiza i interpretacja fragmentu zamieszczonego w arkuszu

- 1. Określenie sytuacji i przedstawienie bohaterów, np.:** **0-2**
 - a. Joasia w towarzystwie Tomasza zwiedza hutę,
 - b. Tomasz Judym, lekarz, główny bohater powieści,
 - c. Joasia Podborska, nauczycielka, zakochana z wzajemnością w Tomaszu.
 - 2. Umieszczenie fragmentu w strukturze powieści, np.:** **0-1**
 - a. opis dotyczy huty w Zagłębiu Dąbrowskim – Judym pracuje tam jako lekarz fabryczny,
 - b. scena poprzedza finałową rozmowę Judyma z Joasią, poprzedza ich rozstanie.
- Obraz huty (maszyn i ich działania)**
- 3. fascynacja nowoczesnością, np.:** **0-3**
 - a. w tekście jest bardzo wiele opisów pracy maszyn,
 - b. potęga i ogrom maszyn,
 - c. piękno maszyn,
 - d. ruch, hałas, energia,
 - e. maszyny zdają się żyć – porównania do żywych organizmów,
 - f. patos i wzniosłość w opisie pracy maszyn.
 - 4. poczucie zagrożenia, np.:** **0-3**
 - a. motyw piekła (wysoka temperatura, łuna, odgłos jak „krótki, urwany śmiech szatana”),
 - b. maszyny i produkty porównane do potworów, węży itp.,
 - c. odgłosy jak „śpiew z tłumu, bojaźliwy, strwożony”,
 - d. porównanie trąby tłoczącej powietrze do aorty, a szlaki do tryskającej krwi może kojarzyć się z niebezpieczeństwem, wypadkami,
 - e. huta budzi w Joasi trwogę („serce Joasi było strwożone”),
 - f. „martwa twarz” Judyma.
- Obraz pracujących robotników**
- 5. jako silnych, panujących nad technologią, np.:** **0-3**
 - a. moc robotników panujących nad rozpalonym żelazem,
 - b. fizyczna siła robotników („olbrzymi czarni ludzie”),
 - c. praca w hucie jako ujarzmianie natury,
 - d. praca robotników „płynna, rytmiczna, prawie jak taniec”.
 - 6. jako ofiar huty, np.:** **0-3**
 - a. interpretacja symboliki czarnych ludzi,
 - b. praca jest bardzo ciężka, ponad siły,
 - c. huta niszczy zdrowie robotników,
 - d. motyw walki żelaza z robotnikami i braku litości („kto chory, ten umiera”).

Wykorzystanie znajomości całej powieści

7. Inne fabryki w powieści, np.:

0-5

fabryka cygar w Warszawie –

- a. miejsce pracy bratowej Judyma,
- b. robotnicy wykonują wciąż te same proste czynności,
- c. najważniejsze jest, aby robotnicy pracowali szybko, jak maszyny, automaty,

huta w Warszawie –

- d. miejsce pracy Wiktora Judyma,
- e. praca bardzo ciężka i niszcząca zdrowie,
- f. zauważenie podobieństw między stalownią warszawską a hutą w Zagłębiu.

8. Ogólny obraz fabryk, kopalni i hut w powieści, np.:

0-2

- a. bezwzględność właścicieli,
- b. nędza robotników,
- c. niebezpieczne warunki pracy, liczne wypadki.

9. Podsumowanie

0-3

pełne (np.: dostrzeżenie niejednoznaczności obrazu fabryk i kopalń w powieści – motywom pracy jako niszczącego przymusu ekonomicznego towarzyszy fascynacja techniką; podjęcie próby interpretacji przyczyn tej fascynacji – tradycja pozytywistyczna i/lub szybki rozwój techniki w II poł. XIX w.; zauważenie, że opis stosunków w powieściowych fabrykach ma charakter krytyki społecznej),

3

niepełne (np.: dostrzeżenie niejednoznaczności obrazu fabryk i kopalń w powieści – motywom pracy jako niszczącego przymusu ekonomicznego towarzyszy fascynacja techniką),

2

próba podsumowania (np.: stwierdzenie, że Żeromski krytykuje stosunki w fabrykach i kopalniach *lub* stwierdzenie jego zafascynowania techniką).

1

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrz, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 12
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, 3
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); 3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja; 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0–4